

המסלה

ישרו בעריכה מסרה לאיקונו (ישעי' מ' ג')

ירחוק — בעברית ובאידית

מוקדש לעניני תורה ויהדות

יצא לאור ע"י ועד הרבנים דניו-יארק רבתי

שנה ה' כ"ה, חרש אדר שני, ת"ש חוברת ב'

ת כ נ הענינים :

הסערכת	הברו חיל ינבור חיל	ליהורים היהת אורח ; ברוך הבא ; הברו חיל ינבור חיל	הסערכת
חרב ג'ן	המון הירשע ותולדותיו	המון הירשע ותולדותיו	חרב ג'ן
חרב יעקב לעווינגאן	רהכשורים והמכשורים	רהכשורים והמכשורים	חרב יעקב לעווינגאן
ר. ג. ברינקר	למענם של מוסדות התורה בירושלים	למענם של מוסדות התורה בירושלים	ר. ג. ברינקר
מ. סניני	המילין של יד	המילין של יד	מ. סניני
חרב חיים איעורו	ברין משתמש בשבת כערסל הנה"ח באין	ברין משתמש בשבת כערסל הנה"ח באין	חרב חיים איעורו
חרב שרנא פיינוי' פארעצקי	נדרי שחיטת פרשים וכום שע"י השחיטה	נדרי שחיטת פרשים וכום שע"י השחיטה	חרב שרנא פיינוי' פארעצקי
רעראקציע	אירישע אבטיילונג אין די טעג מאר טמח	אירישע אבטיילונג אין די טעג מאר טמח	רעראקציע
רעראקציע	די מעטניקים מאר טהרת המשפחה	די מעטניקים מאר טהרת המשפחה	רעראקציע
חרב יקותיאל יהודה גרינוואלד	צו רעם הונדערסטען יאהרצייט פון חתם סופר	צו רעם הונדערסטען יאהרצייט פון חתם סופר	חרב יקותיאל יהודה גרינוואלד
	לוח ומנועות	לוח ומנועות	

"HAMSILOH"

Published by
RABBINICAL BOARD OF GREATER NEW YORK
229 East Broadway, New York, N. Y.

Vol. 5.

New York, Merch, 1940.

No. 2.

ת נ א י ת ח ת י ס ה :

\$1.00 — לחצי שנה

לשנה — 2 דולר

גרסם כמות הרבנים גינבורג יינאטייפונג קאמפאני, 63 סאטאק סטריט, ניו יארק, נ. י.

המסלה

ישרו בערבה מסלה לאלקינו (ישעי' ס' י')

ירחוק — בעקבית ובאידית

מוקדש לעניני תורת היהדות

יבא לאור ע"י ועד הרבנים דניו-יארק רבתי

חברת כ'

ב"ה, חרש אדר שני, ת"ש

שנת ח'

שאלות הזמן

ליחודים דתתא אורתא

נרמים על צוארינו בשביל תורתנו זו הקדושה שאנו נוטנים נפשנו עליה, ביהר עם תורה זו גם המגילה נאמרה למשה מסיני, להורות לנו, כי כשם שתורה זו שלנו נצחית היא ואין ביה שבעולם רשאי להזיז אף קוצו של יוד ממנו, כך עם ישראל נוהל התורה אין רוח ודוע שבעולם שישלטו עליו לבלותו. אמנם יש שהשעה משתנה לאנרופ רשע וישראל מתענה תחת נזשיו, יש שהרשע נובר וישראל מפרפר מיסודיו אבל הנה מגילה זו, שגם היא ניתנה מסיני, באה ומעידה לנו כי סופו של שלמון הרשע שיתנהף כעשן, החושך יעבור ושוב — ליהודים תחת אורה

ולכן, ימי הפורים האלה זכרים לא יסוף מזרעם" — ואף בימים משים כמו אלה, שאנו חיים היום, כי אדם מישראל, חייב לבסוסו במוריא" — להתאמץ, להבליג על דאבוק חלב והנפש, להסתיר עמוס עמוס את תעצב המר והיגון הקורד ולשמוח . . . מפני ששפתה זו שמתה של חובה היא, כי בה בהדות זו של מורים הנבקעת מתוך כמתנגנו העמוס באבינו שבשמים, כמתנגנו, שכל קויו לא יבושו ולא יכלשו לנצח כל החוסים בו" — בה חיותנו ובה ייוסנו!

בימים של חושך הללו, כשכנסת ישראל הרויחה מתבוססת ברמית, ועינינו החשכנה מצרות רבות התבוסות ובאות על עמנו מיום ליום ומשעה לשעה, בימים קשים אלה — ימי הפורים הם לנו לקרני אורה ושכיבי עידוד וברנות ימות הפורים האלה, מסלת האנגי צורך היהודים ששאף לבלות את ישראל ולכבי השאיר לו שריר ופליט, והרווח וההצלה שעמדו ליהודים וישראל נושע תשועת עולמים, הם, תוכרונות הללו, הם המעודדים אותנו אף כשעה מרה זו, ונותנים בנו כח עז וחיל לכבי חת סבל רשע ומרשע, לבלי התנאש ולכבי ליפול ברוחנו אלא לעמוד כסלע איתן על עפרנו ולצפות לתשועת ישראל שבודאי שתבא.

כי לא אחד בלבד עמד עלינו לבלותינו, וימות הפורים שבימי אחשורוש לא יהודים הם בתולדתנו הארוכה, אלא כמה וכמה ימים טובים של פורים היו לנו, כמה וכמה המנים שונים עמדו עלינו אלא שכולם לא יכלו לנו, ולא עוד אלא שגמילה חזאת — מגילה אסתר שאנו קוראים אותה בארבעה עשר לחודש אדר, —, מגילה זו נאמרה למשה מסיני אלא שאין סיקדם ומאותה בתורה" (ירושלמי ב"א ח"ה) בלומר ביהר עם התורה שניתנה לנו על הר סיני, שפסגו יררה שגאה לעולם" ומאז אנו

ברוך הבא!

ואם אמנם כי לא מטוב יב כא לארצנו, אבל מכיון שעלה הרינו בטוחים, כי גם כאן ימצא לו כר נרחב לפעולה פוריה לתורה ולישראל ודאי שימצא את גדולי ישראל ורבניו שבאמריקא על דרך עבודתו, ובעזרתם ימשיך את עבודתו לאותו התכלית שהקדיש י"ה את חייו. כי הרי סוף סוף וכינונו גם כאן לחיל גדול של ישראל הזקוקים לאור התורה שיאור בנבואם, והם הרי היו למתיה ליתר אחינו "בגולה", ולהם נשואות עיני ישראל המפרפר ביסוריו ויהי רצון שימצאו לו אנשים בע"י יב ונפש שיעזרו על ידו להביא לבאן את מאות בני ישיבתו מארצות העוני, וימצא כאן מנוחה ומרפא לגופו המעונה וקורת רוח לרוחו ונפשו

הבו חיל לנבור חיל!

כאן התורה ונאון המעשים הרב ר' יעקב קלענענס שלי"א בא לארצנו, ויב מי מחברינו הרבנים וקברניטי ישראל שבארץ זו לא ירחש כבוד לאדם המעלה הזה

שנים ארוכות ישב על כסאות רבנות שונים בליסא. וכבר שם נתפרסם בגדולתו בתורה ואצילות רוחו מעשיו הגדולים לטובת בני עמו היו יתהילה בקרב הארץ כשהתיקחה המלחמה העולמית והוא הוכרת בתוך יתר הגוים יעזוב את עירו ומשרת הרבנות שנישא בכבוד, נתגלגל ובה ליסוסקה הכירה שברוסיא מן השמים בהרו בו שיהא לימודך ולימדך לתכרים הרבנים וליתר הגוים שנעקרו ממסכותיהם והגיו לעירות הרחוקות שברוסיא בלי היות להם מישען יחס, כמות לכשרם ונגי למשפחותיהם הזמין לו הקב"ה פרנסה טובה והוא נתעשר עשר רב, וידע הרב קלענענס כי לא יו עשירותו והיה כל סר יב, כל קשה רוח יאהר מאנשי ביתו, נטפלים חלק בפרנסתו ביתו פתח לרווחה, ולא היה כל רב או צורב שלא נתמך הוא ואנשי ביתו ממנו במחסוריו וכשכאו הכולשביקים וגילו ממנו את כל רכושו, הטיע ער עצמו את עול הרבנות המוסקבואית בתהילה שלא ע"מ יקבל פרס, (ומי שחיה במוסקבה בעת הזאת ידע מה קשה היה עול זה בממשלת הבולשי

ירכה דעמיה ימברנא דאומתיה, לנבור מלחמה במלחמתה של תורה ואורה, לתורף נפשו בשביל ישראל ואוריתא קדישא לממשיך בעו ובתפארת שושייתא דדהבא, שושילתא קדישא שמן אדמו"ר הזקן בעל השולחן ערוך והתניא, בעל הצמח צדק, ואביו קדוש ד' תפארת ישראל והדרו נבנע"מ — לכבוד קדושת אדמו"ר מוהר"ד יוסף יצחק שניאורואן מליבאוויטש שליט"א אנו אומרים ברוך הדרן לשלמי יא מתוך רחבת רוח ולא מתוך רצון ושאיסה יבא לארצות הכרית הוא בא אלינו ווראי אלו היו השנים כסדרן, וערי ישראל בישובן לא היה עזוב את עשרות אלפי חסידיו, הנהלים אחריו ומשתוקקים לרכיו והולך ומכתת רגליו לארצנו זו וכשנת תר"צ כשהתארח בארצנו והפעירו בו להתישב כאן, לא נתרצה בשום אופן מקומו היה לתוך עמו שבאירופה, באותן המדינות שמאות בשנים רות התורה והיראה סגנו באורים, אלא שעונותינו נרמו ופודעניות אחר פודעניות כאו על עם ישראל, קהילות קדושות שהתקיימו מאות בשנים נהרסו, מדינות וארצות שבהן מצאו ישראל ותורתו מנהתם נתרבו, ואחר שהגיה כמה וכמה גליות בראשונה עם ב"ק אביו אדמו"ר הצדיק נבנע"מ מליבא" וייטש לרוסטוב, ומרוסטוב -- אחר הסתלקות ב"ק אביו אדמו"ר נבנע"מ לפטרנרד שם נתפס על דבר תורה שהרביץ, נאסר בבית האסורים, ונסתכן בנפשו, ואך בררך פלא ניצל ונגד ריגא, משם יווארשא, וכווארשא יאטי וואצק. כאן בקש לישב בשלוח, להמשיך את עבודתו הכבירה לטובת עמו המעונה יתורתו הסובלת עמו כאן חשב לייסד על בסיס נאמן את ישיבתו הגדולה, תורה תמימה" -- שבכל מקום שגלה הגלגלה ישיבתו עמו אבל הנה באה המלחמה וגם קן זה נהרס, ואחרי שעברו עריו ששת חרשי סכנה נוראה, שבכל יום ויום היה נפשע בינו ובין ובו' עמדו לו זכותו וזכות אבותיו הקדושים והצליתו חסידיו ואוהביו המרובים כאן יצוור את גדולי המלכה בארצנו זו והם עזרו על ידם לחלץ את רבם אהובם ומשפחתו מן המצר ולהביאו אלינו

הייה, ראו מי בא אינו לעוררנו, וראו בשביל מי הוא מבקשנו נבחר חיל זה שהרבה מחברינו פה נעזרו וניצילו על ידו, בא לבקש רחמים בשביל אחינו עצמנו ובשרנו.

נתעורר נא כל אחד ואחד מאתנו, נעורר נא את צבורינו ואת יחידינו, ניתנת נא יד לשלוחא דרבנן, ועזרה לחברינו פייסי הרבנים שבארץ אבות נטיל עלינו בע"ה את החובה הקדושה להמציא את הסכום הדרוש לבנות בירות לאחינו אלה חובתנו היא

אחים וחברים, התעוררו ועוררו!

המן רישע ותולדותיו *

מאת הרב נין

שנה שנה במשך אלפים ושלוש מאות שנה אנו חוגגים את ימי הפורים כי זכרם לא יסוף מזרע ישראל ימים אלה מזכירים אותנו את מפלתו של אבי אבות הרשעה, המן בן המדחא האגני, צורר היהודים, ששאף לבלותנו. ובכל דור ודור נקשם עלינו המן שכמותו, להשמיד, יהרג ולאחד את כל היהודים, מנער ועד זקן, סף ונשים" סבילי להשאיר לו שריד ופליט, אנו יודעים שסופו של המן זה כסופו של בן המדחא ואף עכשיו כשעמד עלינו הרישע שכרשעי התכבד לכילתנו ביסורים קשים וגוראים ובאכזריות שר חיתו סרף, הרינו נזכרים בנס פורים ובטהרים במפלתו של רישע זה אחרית האגני תהא אחריתו שר האשמואי שבנרסניה.

אולם בזכרנו את המן וגורלו, אין אנו שוכחים גם רישע מסוג אחר, שהיה מצאצאיו של בן המדחא כי בן היה לאותו רשע, כן שנמלט מתריה, ופחשוי שמו ורישע זה, אף על פי שיא הראה את שנאתו כנלוו, ולא היו תכסיסי רשעתו תכסיסי אביו, לא ערך פוגרומים, ולא קרא להרג ולחמס, מכל מקום אף הוא שאף לחורבן ישראל, ובכל מיני תחבולות עמד בפני הגולה שעלתה לבנות את חורבותיה. בתחילה נסה אישטשט את פעולותיו של מורכזי לטובת מילכות פרס, וכשלא עיה בירו להאמיל ער מעשיו בפני המלך אחשורש וימחוק את זכותו

ביקים) אך בכדי שיוכל ע"י הקהילה שעמד בראשה להיות לעזר לאחיו הגלמורים ועדה היא שרשרת מעשיו הכבירים, עדים הם עשרות ועשרות רבנים ומשפחותיהם שהרב קלעמענס היה מספל בהם כאב את בנו בכל צרכיהם, ועומד להם בכל צרותיהם, על רוחו הכביר ונפשו האצילה אדמו"ר מליבאוויץ הרה"צ רי"צ שניאורסאן שליט"א, שמסר נפשו על העזרה אישורו תורה ומצות שבארץ הסוביטים, ידע אספר הרבה משבתיו של נאון המעשים הזה ומעלליו הגדולים.

וכשראה הרב ר' יעקב כי צר לו המקום בארץ זו, ואין עוד בכחו לעשות מאום בשביל אחיו, עלה לארץ ישראל ואף שם עומד זה ארבע שנים בראש כל עזרה ופליטי הרבנים הרבים שעלו לא"י, ומצאו בה מנוחה ושלוה לנפשותיהם, אבל סובלים מחסור ורעב, כי אין ארץ ישראל מספקת לפרנס אותם הרב ר"י קלעמענס אור חילו והגה כהותו להמציא להם עזרה, ולתת להם היכולת לעסוק בתורה מתוך איזה מנוחה

ואם אף קשה היה הרבד לנספס מזון ונחם לרבנים הרעבים, קשה עוד יותר היא שאיפת הדירות בתחילה כשבאו הפליטים לארץ הקציעו אנשי כוללים שונים בירות לשעה בשבילי ח"ט מתם בני הכולל שאין זרים בעצמם בירות מרווחות צמצמו עוד יותר א"ע כבדו יתת מדידותיהם לרבנים פליטים, אבל גם בני הכוללים עניים הם, והדירות נחוצות להם. ומלבד זאת כמה וכמה רבנים לא יכלו להישג אפילו לשעה בירות כאלה ומתנגלים הם משפחות שיימות בחדר אחד אצלי מבידיהם, ואף הדרים אלה סוף סוף שיטלו מהם הרב ר' יעקב שילבו ער ל"כ מצוק וקשה רוח לא יכור היה לראות בצית אחיו וישבת במנוחה ובתה רגיו ארצות הכבדת לעורר רחמינו על שארית פייטת חכמי ישראל שבארץ ישראל לא גדולות הוא מבקש כי ת"ת אלה די להם בלהם צ" ומים יחץ ויא היכולות הם מבקשים. ב"א בירות טעומצמות, ובכלכד שיהיו יהם מסום הנית ראשם, ומחסה ממטר ורוח.

חברים רבנים, עסקנים, ואוהבי תורה ובני

בארץ, תענוג יש לו דברים ומחלוקת בין יהודה וערב בארץ ישראל והנאה משונה מפרסורי היסודים של נדתי ישראל שעונן הצילום היחיד— הוא בארץ אבותיו. והצהרה זו של בלפור— מיסת נייר לצדד על פי עלויות, ומוטב שתהא הארץ מיחה מבלי יושב ובלבד שלא תפי ליד אותו העם הנדכה.

מכונן הוא היטיב לליכת דרכי המן, ומפדונגל כררבי שמישי בנו

אולם ידע נא בן בנו של שמישי זה, ותרע נא מישייה זו המחויקה כידו, כי לא הם יבנו לנו את ארצנו ולא הם יעמדו בפני בנינה. מי שהציל אותנו מירי המן הרשע, ומי שעזר לנו מתחבולותיו של שמישי בנו הוא שיושיע אותנו גם עכשיו ולמרות כל התבולותיה ומוימותיה של ממלכה זו הינאל ארצנו. והעם הנריטי שאנו מתפללים לנצחוננו במלחמתו נגד שרד התפת כנברמניה הוא הוא שיסיר מעליו ממלכה רשעה זו הנותנת את עמה לבנו ולקלון יומי הפורים האלה זכרם לא יסוף!

והעם הזה של כריסניה הנדולה וראי שהשמים יהי בעזרתו במלחמתו נגד הכה האכזרי השואף ישלוט בתכלי ויכבשה המשפט, הצדק והיושר סופם שינצחו.

שהיו כתובות על ספרי המלוכה (שמישי מוחס ונבריאל כותב" . . . מנילה מ"ו), עליה לארץ ישראל ועמד בראש צוררי יהודה להשיגן על בני ישראל כפני ארתחששתא, וצא ירך כורש מלך פרס, טען כי מורדים הם בני ישראל ואינם כדאים להנאל מנלותם ולהכנות על ארצם, וכי "מכתב" (הצהרת) כרש מלך פרס, שפרסם קבלי כל יושבי תבל, שבו קרא לישראל לשוב לבנות את ארצו ואת בית ד' ואף חכמיה יעזר להם להתישב על גחלתם, כי "מכתב" זה אינו אלא חספא כלימא, פסת נייר שאינו שוה אלא לצדד על פי עלויות ולא נתקודה דעתו של אותו ישע עד שרדש, רי מלח היכלא מלחנא" (עורא ד'), שתשאר הארץ מלחה מבלי יושב, וכשמצאו דברי השטנה שילו און קשבת בבית המריכות, הרי, לרחס ושמישי ספרא וכלנותהון אולו בכחילו לידושלם על יהודיא ובטלו המו בארדע וחיי" (שם) ורחים המכזיב ושמישי הסופר ומיעיתם הלכו היש לידושלים ובטרו את היהודים מעבודתם כרוזע וכחיל)

אמנם סופו של שמישי הרשע הזה אין ידוע ינו אבל ברו שירד מנדולתו, ואת זממו לא הפיק, הכית נכנה וארצנו נתישבה על ידי כניה כוניה . . .

בימינו אלה הולך ונשנה יענינו פרס ישכוח בתולדות עמנו

מלכות כריסניה כשהיתה צריכה לנו וקוסה לעזרתנו עמדה ופרסמה "מכתב" — הצהרה שבו הבטיחה לעליה בית לאומי בארץ ישראל, ואף נמלה עליה התחייבות קדושה לעזר להתנהלותו של העם הזה בארצו, אבל מכיון שראתה שעם זה נדרף כלי חשך על ידי המסליצת הנרמנית ובטוחה היא בעזרת ישראל, שאין להם בדירה אחרת כ"א לעמוד לצדה, מצאה לה שעזר זה בשרה ורצויה ביותר לבטל באפס יד כל מה שכתבה והתמה והצהירה בניווי לכי העמים על ישראל, וכשעה שאנו נמצאים מצד אחד בצדה ומצופה תחת צפרניו הנסכות של המן הימלך הרשע, נמצא לנו מעבר השני נלגולו של שחשי בדוחו של הקדונגל, שעמד ונודד ואוסר על ישראל להתנהל כארסת אבותיו לא יתא היה בשיוה ששילמה

1) הערת המערכת. אי. המערכת מסכימה להרכב דברים הרמים שנאסרו כמאמר זה ואחריות הדברים על הכותב ד.בכר

ההכשרים והמכשירים

מאת הרב יעקב לעווניאן

הרכה דיו נשפך והרכה דברים נאמרו על הענין הכואב והכאוב הזה של ההכשרים והמכשירים בארצנו זו, ובפרט בעירנו העולמית הזאת, וככ"ו עריין הענין כדאי לטפל בו, וכל המרבה כהם דברים הרי זה משוכת, כיחוד כימים שלפני חג הפסח.

וראי שכל מי שנוהג בכלל להכיש בעיני חשד וביטול על דבר ההכשרים, ורוצה לרמות דרכי החיים באן לאלה שראה באירופה—טועה הוא, וליאל העווכה וההפסידות של מין ידוע

אחד, סובבים סביב עזוי תכל ועל פי רוב אינם מכירים זה את זה, לא אותם בעצמם ומבשר"ב יחוס משפחותיהם, מה הנוכח ונידולם ומה היו מעשיהם במקומות שנדרו משם. וכשהשעה משחקת לו לאדם ונעשה בעי מסתך גדול במיני מכירת וסוחר וסוחר כמדה גדולה איבבות קונים, והסתויה היא מפיץ הצדקה ערית והכשר, ועל פי רוב אנשים כאלה הנם אצוים להעשיר, אין ספק שאין כדאי לסמוך על עזרות של אלו בלי ערות רב בר סמכא, מפני שהרבה מן הסוחרים במכילת ושאר דברים ישיש בהם חשש טרופות או חשש המין כפכה אין ככרי שום התקשרות ושיכות לא יחיים הדתיים ואף יא לחיים החברתיים של קהילת היהודים אינם חברים לבתי כנסיות, אינם משתתפים יא בצער הצבול ולא כנחמת העביר את שמותיהם איאפישד למצא כפמסי הישיבות והתלמוד תורות ויתר סוסרי הצדקה ובכרי זאת ער ישראל פרנסתם, ומישראל עשירותם, ומכיון שהסוכר איננו אחראי בעצמו ואין יו חזקת כשרות, מובן שהקונה הנהנה ומדקדק בכשרות, ומחנך גם בניו ובנותיו באכילת כשר אסור לו יהקר לעצמו לקנות ממי שהוא בלי הכשר מבר סמכא, ותעורה מעודה ומאשרת כשרות דבר הנקנה וזאת ידעת שעל פי ההמצאות המתחדשות מיום ליום והפבריקציה המודרנית יש חשש על בל פידוקט המשתמש שמא נמצא בו איזה תערובות הצריך בידור מראש אם אין כזה חשש טרופות, ובנוגע לפסח חשש תמיץ. וביחוד דרושה והירות יתירה בעת האחרונה שנתרבו בעלי תוצרות אינם יהודים שבוודאי עינם ירבו רק להרבות שכר ולהם אין הכדל אם מוכל כשירה או מפסם את הקונים באכילת טריפה, והם כדאי צריכים השגחה יתירה וימירה מעודה. ואם בעונותינו הרבים נשאר לנו בהרבה מבתי ישראל רק סימן אחד של יהדות וזהו הכשרות, לפחות נשמור אותו כדבעי בהירות ודקדוק עד כמה שאפשר בלי קולות ופשרות, בלי לתת אימוץ ולמסור כשרות נוספו ונשמתינו בידי איאחראים שאין להם לא חזקת אכהתא ולא חזקת עצמם או עינא פסיחא שר השגחה בדכעי.

שר מכשירים המוטלים בספק שנטלו ישות יעצמם להונות אנשים, על ידי עזותם שאין בהם ממש ושאיאפשר לסמוך עליהם, ואלמלי טעאנו איזה דרך להפטר ממחטאים את הרבים האלו, היה הרבה מן התועלת ומן הנחיצות שדברים כשרים ימצאו תחת השגחת מבשיר מוסקה המשניה בעונא פסיחא, ומודיע זה יקהל הקונים, כי לא היה באן עכשיו כהרי החיים שיבארופה לפני שנים צורה אחרת להחיים כאן, ומני הדברים שנתנו ממה שהיו לפני שנים בארצות אירופא שם בעזרות הסמכות ואפילו בכרכים הכירו האנשים איש את רעהו, ועל פי רוב נתגדלו יחד ויא רק את בני ומנם הכירו אלא גם ירעו או שמעו יחם משפחות מוצאיהם, טבעם ומעצבם בכללה, וגם מהיך רוחם בנוגע להרה דובי התושבים נולדו ונתגדלו בעירם, והאוביסיים לא היו כי כך סרוגים, ולכי היותר הניע ספקם בכרכים היותר גדולים לרכבות, ומפירים ש" מכשילים את הרבים באכילת טרופות או חשש בספה קרו פעם כיוכל, וכשתפש כחטיא כזה מרה היתה אחריתי יחם מכל וכיות הקהילה, ומזוהרם היה ומנודה הוא ובני ביהו, יאבות לבנים סברו מאורע מחריד זה כיים נסדרפו והוכשרו כרת ועל בן לא היה ענין לשרים דבר נחוק, מפני שהכל היה בחוסה כשרות, וכל דבר מאכל או תשמיש בית, שנעשה על ידי יהודים היה נקי מחשש ופקוק כל שהוא בנוגע לכשרות ואף כשרפץ המסחר גם באירופא על פי התכנית של התוצרת המודרנית והתחילו לשלוח סחורהם מחוץ לעיר, ויפעמים גם חוץ למדינה, נתנו רבני הקהילה עזרות ככתב והתמו כהזמנם בחור ערות ועדבות על הכשרות, ואו ידע כל בן ישראל שמותר להשתמש אף למהדרין מן המהדרין" כיי שום ספק ומפק סמיקא, יען המכשיר היה רב הקהלה, רק לו ניתן הכח והרשות לרין לענין כזה, והרב היה מוסמך מגדולים וגאונים ובר סמכא ומי יהרהר אחריו כל זה היה שם כאירופא

על פי מסיכות ומפרי יומנים כ"גו מסקומותינו, וברוך ה' אשר נתן מנותח לעמנו בארצות הברית, ומושג של כך במדינה זו הוא, מספר של מליונים יהודים בן ידכו בספרץ

יספר מעשיות מאנשים מופקרים כאלו שהתמו על הכשרים שאינם יודעים בעצמם אפילו את טיב הסחורה, מעולם לא ראו אותה, ומעולם לא נכנסו למקום המעשה של הפדודוקט. נותנים הכשר על פי שמועה ועל פי צורת מטבע, והקונה משלים במיטת כספו לשם כשר ולשם סמח. חרפה הוא לכל אדם ישר היודע את התווה ובוהו השורר סודם הפסח בעניני הכשרים על המין גמור, וגדול הכאב להביט על התפקרות. ומחובת הרבנים גדולי התורה שיש לנו ב"ה באמריקה להזהיר את הקהל הנלוו מרתו ומכספו, שיחקרו וידרשו טרם שמוציאים מה וסי הוא המכשיר, אם כדאי לסמוך על הכשרו. חובה קרושה מוסרית על אנדות וועד הרבנים להזהיר ולהזהיר, וחובה על כל רב בקהילתו לפרסם זה למען ידע הקהל להכדיל בין קדש לחול, בין כשר למריפה, ולא יהיו עוד אנשים בני ביו הם המכשירי רבית ישראל.

למצבם של מוסדות התורה בירושלים

מאת ד. ג. ברינקר

בין אלה שנפגעו ראשונה משעת התירום תופסים מוסדות התורה בירושלים את המקום הראשון. טובלים, כמובן, כל המוסדות בירושלים, שעיקר קיומם הוא על הכנסות החירות מן התורן, אוים במירה יתירה סיבירים מוסדות התורה.

אין זה סוד, שמצבם של הישיבות ובתי הלימוד תורה בירושלים קשה וירוד במידה מרובה זה שנים מספר. המצב הולך ומחמיר מיטנה לשנה עכשיו, בשעת החירום, הוחמד המצב עוד יותר והגיע לדרגה, יסכנה נשקפת יקיום של המוסדות ה"י בבתי הלימוד-תורה בירושלים לימדים כרוכם הנדול בני עניים, שאין יהווים כל יכולת לשלם שכר לימוד. המעט המשלם שכר לימוד אף הוא משלם במידה מועטה בכ"י אולם אין בהכנסה משכר הלימוד אף כדי תשלום חלק קטן משכר המלמדים והוצאת החוקת המוסד, לומרי הישיבות נתמכים

כר זה בנוגע להניצת תעודת ההכשר, אכל למי יש רשות להיות מכשיר, מה יהיה טיבו טבעו והנתנתו כדי שיהיה ראוי ומוכשר לעדות אחריותית זו שיהיה כדאי לסמוך עליו בזמן הזה שהמריפות מרובה על הכשרות, והרמאים שכיחים ומצויים כשוק?

הפי דעתי, אפשר לתקן רכר המכשולים שמכילנו טובלים במדינה זו על ידי הפקרות של אנשים שאין ידם ושם בעולם הרבנות רס על ידי דרכים ואמצעים אלו. לברר להקהל יעדין נאמן עם ה' ושומר מכל משמר יבלי התנאל באביית מריפות, ולבלי הכשל באביית המין שעונשו כרת ר"ל, שלא כל מי שיש לו חותם ששמו חרות עליו, ומכנה את עצמו בשם רב הוא הנבחר להורות ולדין בענינים המורים אלו בזה לא השם הוא העיקר, המכשיר מחויב להיות רב מוסמד מנדלים, ובסי בהוראה, כדי שיעד יהירות ודין מה זה כשר, ומה זה מריפה, ויש כיוכלתו לברר צדדי הספקות של כל פדודוקט עם כל המינים שנכנסים לתוכו, על פי הלכה, לאיזה סוג של היתר או איסור הוא שייך ויחר עם זה לחקור ולדרוש על פי הקירט מוסחים לרבר מסה נעשה הוכר זה, אם זה ממיני הצמחים או דבר הכא מעל חי, וכן יהלאה כפי מיני וגדרי האסורים, המין בפסח ועוד נוסף על זה יהיה המכשיר אדם אחראי, יח' וישראל, אדם המתוק מטרה אחריות, ויש לו מצב חשום בתים החברותיים, איש נבון שידע להבין את דרכי הרמאים, כמו שכבר אמרו חכמינו, "שמא יאמרו הרמאין אין הלימדי חכמים בקיאים כמעשה ידנו" ועל כולם נפי כמים וירא ה'. אדם שיש לו מעליה אלו מוכתחים אנו שלא ישפר כאמנתו וידע האחריות המוסדת עליו לפני אילפי אנשים המפקידים נורית, נפשים ורבים בידו אבר יחרפתנו מה אנו רואים במדינה זו, בפרט כשמתחיל היורד של כשרות קודם ימו הפסח? אנשים שאינם יא רבנים ואפילו יא בני תורה, איש לא שמע את שמם וזכרם כל השנה, פתאום יוצאים מתוריהם ומכנים עצמם בשם רבנים, כותבים והותמים הכשרים על ימין ועל שמאל, על יין, על מעשה אפח, שמן וסומן יודע אני

זוהי התחלה טובה ופעולה הראויה לשכה ויחיונו ולעירונו מצד כל תלמי היישוב ועסקניו. יש צורך להרחיב את הפעולה, לפתחה ולהעמידה שתהא באמת פעולה שי הצלה לשעת חירוק. ויש עוד ביישוב אפשרויות רבות להחשת עזרה למוסדות התורה ואין היישוב בן הריון להימנע מהם. אבל יחד עם זה יש צורך להעיר ולעודר את מנהלי הישיבות וראשיהן, שלא יעשו מעשים העלולים להפריע פעולת ההצלה הגדולה והרחבתה. כי פעולה נבחרת ונפרדת מצד מוסד אחד, ישיבה או הלמוד תורה, יחא זה הגרד שבנדולים, הישן שבישנים או החדש שבתדשים, עלויה להיוס יפעולה המאוחדת. דבר זה צריך להיות ברור. ראשו הישיבות ומנהלי התירמוד תורה בירושלים ובארץ ישראל וכל מחויבי תורה ולומדיהם חייבים עתה להתלבד מסביב לוועד עליון אחד להצלת הישיבות ובחי התלמוד תורה בארץ ישראל בראשותם של הרבנים הראשיים לארץ ישראל. רק בבות האיחוד והאחדות יתחבר על כל פנעי הזמן והשעה האורבים לנו על כל צעד ושעל בימים הקשים האלה העזברים עלינו

(הצפה)

תפירין של יד

מאת ס. פניני, תל-אביב

יחודי ברג יר. טמטטת חיסלו הפעירות ועקרתם סכנע סליותיהם שיליו כחו דרות — מונע באתה

לפני בית החולים הגרדי בעיר הכורה בודר פשט, בעצם מהומת המון פועד ונדחת, מודו שילוש: בתוך עמד אדם בניי ארבעים, פניו הדורים וחוררים ואור עניו דועד לידו השמאלית התלויה לו מלפניו עמדה אשה ליבושה עני ומיטינו עמד אכד חסון, הוא הענלו, אשר הוביל את האומללים במשך כל הלילה חסר והוועף סן אוינטטט העיר אשר בכורנגינד, האכד מופשל שררוי מצליף שוט ומורץ ררך אל הצר בית החולים כשפולו מדעים ותוך — האין נמי רחמים בעיר הזאת. הבו מים ומטה להתולה הנואש.

מה תסטרט כשונך שטן? --- התריון קולות --- אך בשם הכל יבני --- מנכיר האבר את קולו -- אל תתנו יארם ישר זה לנוע, סוככנו

הכחורים והרוקיס מסביים ארוחה כבית התבשיל או כמסעדה המיוחרת של הישיבה. הנחלה הישיבה תומכת בהם גם כמעט כספי קטה יותר הוא מצבם של האברכים, מהם הלומדים כישיות ומהם הלומדים בקיבוצים המיוחדים, שנסברו על ידי הישיבות, הלוו מקברים המדינה של לירה, שתי לירות לחודש, באופן יוצא מן הכלל שלוש לירות לחודש. ומה צריך האברך בן הישיבה לפרנס אשה וילדים ויש חלק מן הישיבות, בייחוד הישיבות הישנות כ, עיר-חיים, "תורת חיים", "מאה שערים", "חיי עולם" ואחרות, שבתן לומדים גם אנשים בניי הארבעים ולמעלה ועל, דמי הישיבה" כעיריה "החלוקה" או תמיכה אחרת כל פרנסתם וקיומם ואילו היו, דמי הישיבה" ניתנים ללומדים בבתם ובזמנם, אפשר היה להם להתקיים ב, כך דרכה יר תורה" אבל לפי המצב עוד לא קרה, בייחוד בעשר השנים האחרונות, שכן ישיבה יסבל את דמי הישיבה שלו בעד כל שנים עשר הדשי השנה ובסוף כל חודש וחודש

זהנה הניעו עתה ימי הרעה של שעת החירום והחחרה בין חוגי הישיבות, הלומדים והנתמכים היא נרדיה אין שיעור ועל דאנת הפרנסה נוספז עתה דאנה חרשה דאנת הניוס. גם בני הישיבה מתניסו והדאנה היא שמא ער ירי הניוס יתרוקנו הישיבות מלומדיהן ועור התורה בירושלים יופסק, חיליה ובשעה איומה כזאת, שכל הישיבות ובחי המדרש לתורה כתפוצות הנויה, בייחוד כניות פולין, נתונות כירי היטרד וסטאין.

ראשו הרבנים ארץ ישראל, הרב הרצוג והרב עזריאל, יחד עם נשיא המודתי העולמי, הרב מאיר בליין, התחילו באירנון פעולה של הצלת מוסדות התורה בארץ ישראל, הישיבות ובחי התלמוד תורה כולם כאין יוצא מן הכלל. התחילי ביצירת קשרים עם היהדות כנליה, בייחוד עם זו שבארצות הברית, כדי להבטיח את קיומם של הישיבות ולומדי התורה כן נאו בדברים עם ראשי הסוכנות היהודית והוועד האומאי, שהבטיחו להם, שלא תיעשה כל פעולה שי גיום וקבלת מתנדבים מבין לומדי הישיבות כלי התייעצות סוקדמת עם נשיאי הרבנות הראשית לארץ ישראל.

-- אדוני! הריני בידיו של הפכ"ה, יעשה בי כרצונו. את ידי לא אתן להוריד
הרופא הקריב כסא אל מטת החוויה, ישב והתבונן באיש השוכב ובאשה העומרת על ידו ושאל:

- אמור נא ידירי, היש לך אשה?

--- כן אדוני! --- נענה החוויה בהראותו בתנועת ראש כפי אשתו

-- וילדים?

--- שלשה.

אם כן הנך מתוויב להיות ימען אשתך יילריך...

האשה נבה עיניה כמטפחתה, אך נכנעה לחפץ בעלה, כיאה לאשה המורה משבע הקהילות.

עצבת השתלטה באולם לכסוף הבקיע הרופא את הדממה „ובכן, החנך מוכן לנתת?"

כ" העינים שבאורים הופנו לעבר החוויה

-- אדוני! לא אתן לנרע את זרועי

המיים נאמרו ברסיון ולחש, אך הן היטו בכי ככדן ומוראן --- היו אנוש נתכבו

--- אך הן תבאר לנו --- פנה נרנו הרופא

הראשי אל החוויה---אח סבת סרובך מיטי לא ראיתי חויה מסתובב ומישה עורף כמוך יד זו

--- יד זו --- הפסיקו החוויה בהתרנשות --- היא היד שאני מניה עליה תפיון

האנשים שמשכיב, כולם נוצרים, עמדו תמהים --- לא הבינו. אחות בית החולים, יהודיה, חשה

עורתם והסבירה:

--- התפיון, הן טוטפות עם יציעות עור שיהודי בורך אותן על ידו בשעת תפיה

--- עתה --- פנה הרופא אי הנעצים עליו --- הכי ברור .. אך אנחנו רופאים הננו ומסתחים, ועלינו החובה להציל את האיש הזה ע"י נחוח.

הוא אינו מסכים לכן בניגד אמיתנו הנובל איפוא, משום זה להפסידה ולישיתו מכאן? ---

יא --- עונת הרופא ישאלתו הוא עצמו --- נשאלוהו כאן זאלי --- פקטט הרופא הראשי את מצחו --- ה' כ" יבול הוא --- גם זאת

תורה היא .. --- כן מששיך הרופא, ופונה לאחות היהודיה --- נזכרתי; גם מזונותינו לא יטעם החולה הנואש, עליך יחיה לדאוג שכן עמך לא

ימות מדעב. פני לקהלה היהודית בשמי, ובקשי

על כל בתי החולים ולא סתחו לנו שער, מלאים הם מנגועי חרב ומסוכי רעם וסופה.

--- מי איפוא הכי אך הנח בכור שדים יהוסיף על סמרת אלפים זחורבן האדם?

--- אי תוסיפו סמאת בני אדל חי --- מרכך האכר את קולו --- לו עברתם ברכי ומלאתם גם אתם חדרת אקים ויראתו לו

דאיתם את חוסי הרנוי! רעמים ותויונים הרעידוהו. אחת! איך נסתהפו שדות ובתים!

איך נשמדו הארם והבהמה!

--- אויה! --- נאנחו אחרים מה עלתה יארצו של שטפן הקדוש, מלחמת עמים ואחים, מעשי ידי אדם מטרות עזו מלוויים סערות ומות, מן השמים

--- נביאים ותוויים חזו לנו את השנה הזאת. --- שנת 1848! שנת סרענות!

החולה הנואש הושם בנתים על אחת הסמות --- לפני שלשה ימים" --- פתחה האיתה

שעמדה על ידו בו בופן שהאחיות התחילו יטפל ביד ולהוריד את התחבושת --- נתפס

זרועו של אישי בנגלג המנתה, שיני הנליל חדרו לכשוו ועצמותיו וטחנו את ידו האשה שאפה

רוח והמשיכה, כולה דוערת ומחוררה --- עד אתמול טפל בו רופא הכפר, אך הוא יעץ ימהר

ולהביאו הנה. וגם אנחנו ראינו ימצכו מהמיר והויך.. " קויה נתקס פתאום ימחזה האיום,

הזרוע שנתערטה מהתחבושת היתה מדורגלת ועלובה עד מאד.

--- ועתה יפירי --- הפסיק הרופא הראשי את הרמטה הכבדה --- אנו נסחר ונוריד את היד

עד המרפך

--- מה הוא מה אדוני היקר? --- שאל החוויה בקול רפה.

--- עליכם לדעת --- חוזר הרופא בהסברה לחולה ולאשה תומכת ורועו --- כי אי אפשר יהאשיר יד טחונה זו על הגוף.

--- אדוני הטוב --- מורידה החוויה נמרצות --- את זרועי יא אתן לקטוע!

--- אהה! אתה חרשש לחיך. אל תירא ואי תפחד אנכי ערב לך, הנתוח יעבור בהצלחה

אך הוא הכרתי, בלי זה --- מיסוף הרופא סמורות --- סמות בהחלט

ישישגחו הנה למען החולה אוכל כשר ויין
מטומד. ואנחנו כאן גם כן נשתדל ונעשה הכל
הצילנו.

החולה הועבר לאחד האנפים השקטים הוא
נראה שקט אך רעיתו לא ספקה מלבבות, ולא
ענתה גם לבת צחוקו שעל פניו החוורים.

ליל חדרה. החולה להט בחומו. נושי סרת
נמסו על מצחו וידו המרוסקה כלפני האש. אשתו
על יד המטה נאנחה תכופות וחמורות, ופרקי
תהלים לא משו מעל שפתיה, כהעלותה ובהורידה
את נושי הפרח מעל החולה. הרופאים נכנסו
ובאו תכופות, הם משכו בכתפיים ושקטו.

עם עלות השחר פסק החולה את עיניו והיוך
רכימשמעות עבר על שפתיו היבשות. הוא הסב
את ראשו ובראותו את האשה ששתידוה וזוכה
רמז לה יגשת. היא ננשה עומה ושקת:

-- החוקל לך מנחם -- שאלה בהתאמצות --

-- ברוך השם! הוטב והוסל לי חנה --

ענה החולה -- אין לנו יהושע, החרלת סלמות
ירחמי שמים? --

-- לא חדלתי. ענתה חנה עצובות
אבי

אבי - חיוך מנחם -- מעיני הישועה
לה' הם

-- ידך אנושה -- פרצה חנה סוף סוף --

- אל נא התמאי בשפתך - אמר מנחם

בהתרנגות - נשי אליו ואשמיעך ישועת ה'

חנה צייתה ומרבה אליו.

- ירל וזועות היה לי הייתה הנה -- פתח
מנחם --

-- דאיתי והרגשתי -- נאנחה חנה

אל נא באנתחך! הקשיבו! כריל זה

התהפכתי ביסורי והנה נרדמתי והלמתי אנכי

עומד בביהל"כ באיוגשטט על יד ארון הקודש,

כשראשי ואזרועי מעופרים בתפילין, ואני דורש

דרשת ברימנות, כי ביום הזה התחלתי להניח

תפילין, ואני מסמר בררשתי על אישע בעל
כנפים, איך הוא לא רצה ליותר על מצוות תפילין,
ומסר את נפשו כשהוא מתהלך בין הרופאים
מעומד בהן והרופאים לא יכלו לו. ובעוד אני
עומד ודורש מופיע אישע על ירי והוא
יטואלי

-- בני! התמסור גם אתה את נפשך על
מצות תפילין?

כן, חנני עונה לו בחלומי.

-- השבע לי בני! - מבקש אלישע.

- נשבעתי!

-- עכשיו -- אומר לי אלישע -- אל תירא

ואל תפחד. אך הוזהר! אל תרפה ממצות תפילין

אפילו יום אחד ואם כה תעשה ולקולי תשמע,

אחיה עמך בצרתך והצל אצילך.

החולה נשתתק שנית. רק בראשו רמז לרעיותו.

היא הבינה מיד, והוציאה מתוך השק את

תפילין וזרכה כרוך את הכריכות הקלות

הטהורות על התחבושת הצהורה הרומא הנוצרי

מלר והכיא אתו להולה את הרומא הראשי.

-- אהה! ככלל רצועות אלו לא רצה להרוד

את היד -- אמר הרומא הראשי בהתכוננו

כוהירות על רצועות הפלה שהתפתלו מסביב ליד

-- בנילן הוא מוותר על חייו.

שפתי מנחם נעו, חנה עמדה על ידו ומעיניה

נגרות דמעות ואף היא שפתיה נעו בתפלת

יהש ירכזו העולמים הרופאים יצאו מן החדר

בעינים נוצצות.

והיאות וזועה היו גם הלילות הבאים. מנורת

היילה האירה כהות את דמיונות הרופאים

בלימותיהם הרבנות, שהלכו ובאו תכופות

ובחויים במלחמתם הנואשת עם מר המות חנה

יא עצמה עין, אם כי קולה נרמה כילל, מסופי

התהיים נאמרו בלחישתה, אך היא כולה תנועת

מרי, כחתה שקוי ישפתי בעיה הצורכות כחום

או בתפנה יו את תכר היכן למראשותיו

ונמשך היילה כקצב אמי, כוכר עופרת

ישעותיו והרגעים מתמתחים לאין סוף עד

שהשחר מבקיע אורו, אך החולה לא יחוש

מאומה. עיניו סגורות, פניו להמים ובשפתי אש

הוא לוחש קטעי הכרות, תכאות כאליו

מסעמקים אל--לו--שע, אל--ג--שע.

כשעה עשר בבוקר בששב הרומא הראשי לחדר

החולה נפעם למראה עיניו, על ידו השמאלית

שי החולה כרוכות כריכות שבע במספרן.

פני החולה חוורים כפני בריטינג, אך תי

האיש. עיניו השחורות פתוחות לרווחה ובכת

צחוק קלה שרחסע על שפתיו התחורות הניע את

חדושי תורה

בדין משתמש בשבת בערסל הנתלה באילן

סאת הרב חיים אלעזרי

בהפרדס מחדש סכת ת"ש נדפסה תשובה מהרב הגאון ר' סאיר יהושע ראזענבערג שליט"א מהארדפארד, ענני, אם מותר יהשתמש בשבת בערסל הנתלה בערב שבת באילנות אם אין בזה איסור של השתמשות באילן בשבת — והשוכנתו יהיתר משני טעמים. הראשון, דכל האיסור של השתמשות באילן הוא רק באילני פירות, ולא באילני סרק, והשני, דהוי צרדי צדדים וכו' ונראה לי להעיר בזה הנה בגמרא ביצה ה"ז ע"ב י"א עולין באילן וכו' והגמרא מפרשת נזירה שמא יתלוש לא נזכר כלל החילוק בין אילני פירות לסרק, וסתמא משמע דאין חילוק נזירה שמא יתלוש או פירות או ענפים. וכן ברמב"ם שבת כ"א ה"ז ו' אין עולין באילן בין י"ח בין י"ב, וכן בטור או"ח של"ז אין עולין באילן וכו' ואדרבה בטור מפורש הגזירה שמא יתלוש בין על פירות ובין על ענפים וז"ל הטור והוא שאין בו פירות ולא ענפים שיוכי להסירם וכו', א"כ הגזירה שמא יסירם גם על ענפים וא"כ לפי זה הנזירה נ"כ על אילני סרק.

ובאמת יש נמרא מפורשת עירובין ק' ע"ב ואסור גם משום הענפים לכו אפילו באילן פירות וז"ל הגמרא תני תרא אחד אילן ית ואחד אילן יבש, ותניא אידך כד"א כ"ח אבי כיבש מותר. והוי"ח הגמרא לא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הנשמים, ומקשה בימות החמה הא נתרא פירי כד"כא פירי והא קתרי קינמי בגדודא איני והא רב איקיע לאספמא ואמר כגדודא רב בקעה מצא וגדר בה גדר עכ"ל ופירש רש"י בימות החמה יבש מותר דלכא אפילו משום מראית העין שהרי ניכר לכל שאינו מוציא עולין וכו', ואם ה"ל מוציא עולין משמע מרש"י דה"ל אסור, הרי שאפילו בשביב עולין לכד נ"כ אסור השתמשות

ראשו לרומא לאות שלום! ולא חנה דבר כלחש ובהכה; אלישע לא יעובני אף לרע. יד התפלין לא נגדעה! וחי האיש!

ושבע חכריכות כבשו יום יום את היד מן התחבושת; פצלות פצלות היתה היד, עקורים נקורים. כחול, צהוב וארום הליטות, אך נגלרו הפצעים ונכרכה היד שתי כריכות על היד החשופה והמפוצלה וחמש על התחבושת ואחרי כמה ימים ארבע כריכות על חלפת היד ורק ילוש על התחבושת.

אנא יקירי החוסה כצל שרי — אומר הרופא למבריא בעת הפרדס — ימי קראת לעזרה בעת צרתך?

יטם! הרופא כ"י כשר — עונה האיש — כן, אב"י מי זה אלישע, אלישע בעל הכנפים? שם זה נחדת יפה בזכרוננו, כי לו קראת בשעותיך המכריעות.

אה! עונה אהיש — לאלישע קראתי? האומנם? הוא גם היה על ידי כל הזמן, הוא הראשון שממר את נפשו על מצות תפלין. אך זה היה משכבר הימים — ממשיך האיש

— אנה! ספר נא — מפעיר בו הרופא — ברצון — עונה החולה — מיד אפריא לפניו מן הספר הפרוש הנמצא אהי החולה מבורגנלנד פתח את תיק התפלין והוציא את הספר הוא קרא בו קטע בעברית ותרגמו לגרמנית עמיסית כזו השגורה בפיות יהודי החבל הבורגניני:

פעם אחת נזרה מילכות רומי נזרה על ישראל שכל המנית תפלין על ראשו ינקרו את מוחו והיה אלישע מניה תפלין ויצא לשוק, וראהו מסדור אחד ורץ מילפניו, ורץ אחריו כיון שהגיע אצלו נמלן מראשו ואחזן בירו. אמר לו מה בידך? אמר לו כנפי יונה, פשט ירו ונמצאו כנפי יונה.

כאן הנית היהודי מבורגנלנד את הספר מידו על מנת להרגם את הקטע לגרמנית. אך הרופא הקשיב יותר לימים הזרות והפלאיות של העברית ועיניו לא סרו כל הזמן מאותו תיק שבו נמצאו התפלין.

מיטחמט, נזכר בתוספות משום דמטימה ותלישה הם קיין לעשות ואדם להוט אחריהן לפי שהן דבר אכילה. ועל זה סופך יתדותיו דמוהה שמא יתלוש דוקא במידי דאכילה ואילני סרק לאו בר אכילה הן ומותר להשתמש בו. באמת המעיין בתוספות יוכה שהתוספות הזה אין לו שום שיכות להגירה לא לעלות באילן שמא יתלוש. זה הענין שמה בנפרא, נכרי שהדליק את הגר משתמש אחרו ישראל ופירש התוספות ורא נזירין שמא ידליק כדנזירין במ"ק דביצה פירות הנזירין שמא יעלה ויתלוש ובמשקין ישבו שמא יחסם על זה, לפי שסמימה ותלישה הן קיין לעשות ואדם להוט אחריהן לפי שהן דבר אכילה וכו'. חרי שהתוספות אינו מיכר כלל וכלל על העלי' באילן, וקושייתם היא הא פירות שנשרו מאלהן אסורים משום שמא יעלה ויתלוש א"כ גם הכא נבי הדלעת הגר על כרי יהיה אסור רהנות משום שמא ידליק, והתירוח שאכילה היא מהדברים שאדם להוט אחריהן, וזה מיורי כשאינו על האילן, ורק מצא פירות הנזירין שנזרו שמא יעלה ויתלוש א"כ שני הדברים יחד לעלות ולתלוש זה דוקא במידי דאכילה יפה שאדם להוט אחריהן, אבל אם עיה על האילן, ומשתמש ממנו כבר יכל לתלוש כי דבר שיש לו שיכות אל האילן, פירות, ענפים, עליו, וכדומה, כשביל זה נזרו שאסור לעלות על האילן

ראיתו השלישית והיא היתר חוקה, אבל גם זה איובא דהייבאת אין דאי' וארדכר ראי' זה היפך נרנאה, ראיתו מהפרישה של' לדרידן דקרי' בר' ש"ס דדבר שאינו מתכוין מותר צריך יומר איובא דר"ש בשטת הריף דכאמת אינו אסור רק באילן שיש בו פירות דאם לא כן הוי יית דבר שאינו מתכוין ומותר וכו' ופזח ראיתו דאיסור הגזירה היא רק באילן של פירות והגה אציע לפיכך את כל לשון הפרישה איתא ברא"ש עירובין פ"ו ס' י"ב והשתא

באילן ובאמת זה מפורש בנפרא דמקשה והא קנתר: קינסי אמילי בדליכא פירות זוכש, אבל הגזרי: עצים נופלים מן העץ ויש כבר הגזירה שמא יתלוש כלת ותלישה משום תלישה נגזר ועין שם בדש"י, ואם נאמר דאפילו בלח אין נזירה שמא יתלוש ענפים, ורק שמא יתלוש פירות א"כ מאי קושיה הגמרא והא קנתרי קינסי, אלא מכיון דנזירה שמא יתלוש היא נ"כ נגזרה על הענפים והעלים ואין חילוק לפי זה בין אילני פירות, ואילני סרק. וזה משה להגיד דבאילני פירות נ"כ הגזרה ישנה על הענפים והעלין ובאילני סרק אין שום נזירה רמאי טנא, אם שיור נזירה גם על ענפים, כמו כן באילני סרק היא צריכה להיות, וכפרס כמו שנבאר הלאה אם נלך אחרי הפרישה הגזרה היא רק באילני פירות או משמע ממנו, ורק על הפירות נזרו ולא על הענפים, ופי שמוכר בשעה שיש בו פירות, ואם נאמר דהגזרה נ"כ על הענפים א"כ כבר אין חילוק בין אילני פירות וסרק

עכשיו נתת את ראיותיו של הרב הגאון הנ"ל דמחדש הרין הוא רק באילני פירות ראיתו מירושלמי נזיה פ"ה הל"ב דכתוב שמה, "ספני מה אין ערלין באילן שמא ישכח ויאכל או שמא ישכח וירעיד", א"כ ראיתו כמו שהירושלמי מוכר קודם שמא ישכח ויאכל, א"כ גם שמא ירעיד נ"כ על פירות, בירושלמי לא נזכר אודות פירות, וארדכר יכולים ללמד בהירושלמי שמא ישכח ויאכל זה על פירות, ושמא ישכח וירעיד זה על ענפים או עליו. וז"א שמא ישכח וירעיד האילן להשיר ענפים אמנם המפרישים על הירושלמי מנאדים את הירושלמי דכל הגזירה היא על פירות, ואינו יודע מקורם היה, לפי שאליבא פירושם נהי' מוכרח ללמד אם הגזרה היתה על פירות, זה רק על פירות, ולא על ענפים ועליו, א"כ יש סתירה מהגמרא שהכאנו הודם, דהגזירה ישנה נ"כ על עליו וענפים, ואולי הם סבירים את הירושלמי ע"פ שטת הפרישה שנבאר להלן דלרבי שמעון הגזירה רק על פירות, אבל ירדן אין נפקא מינה כזה כדנבאר. *

ראיתו השני' מתוספות יבנת סב"ב ד"ה

* הערה המערכת המעיין, דינכס כפירוש הש"ס על הירושלמי ראה כ זה נוסף מבני' לו בירושלמי א' א' ס' סרק אסור או לאו ותלוי או חספס שמא ישכח ויאכל או אילן, סרק מותר ואי חספס שמא ישכח ויאסור גם כאילן סרק אסור, ומסות ה הירושלמי ראה שפושט יא א' ב' כ' אכור ע"י

דסימ"ל כרבי שמעון דדבר שאינו מתכוין מותר כולוהו שרינו אעשהים סאי, דככל ענין מותר להלך עליהם, אבל באינן יבש איכא מינור משום דמינור טפי ו"א דנתרו סינסי וכו', ואין להוכיח היתר מכאן לאינן יבש, ונראה דר"ף ו"א לא מפליג בין אינן לעשבים ויהיב "א מביא בהלכות התוא דאינן יבש ע"כ והב"י בטור או"ח של"ו דמקשה ותמיהני על דברי הרא"ש דהיאך אפ"ל דמעמא דהר"ף משום דלא מפליג בין אינן לעשבים והכל מותר דא"כ לא הוי ליה לכתוב ההוא דאין עוין כאינן, וההיא דאם ע"ה "א י"ד ועיין שם עוד קושיות, יכן נראה "י דאדרבה דעת הי"ף יחלק בין אינן לעשבים, דעשבים שאין אסור לילך על נבן אלא מפני שחן נתלשות ברריסתו עיניהן יר"ש דאסור דבר שאינו מתכוין מותר הא ודאי שרי, אבל לעיל כאינן שאסור משום דהיישגן שמא יעלה ויתלוש כראמריגן בפרק משי"גן אינו ענין דבר שאינו מתכוין והייכך יר"ש נמי אסור, וביבש נמי אסור דנורגן אסו "ח, דכ"כ לפי הב"י גם הר"ף מסכים להרא"ש אביבש נ"כ יר"ש אסור למי דעת התוספות עירובין ס' ע"ב ד"ה והאינא וכו' דאסור כאינן דמינוכר מילתא וע"ז זה כאים הב"ח והפרישה יפרש כי בוראי אין כותה הרא"ש כמו שהבינו הבית יוסף וכו' ועיין שם דמתקן בין אינן לעשבים משא"כ בעל"י אינן דייש יחוש שימא יתלוש במתכוין פירי כרי לאכרו בזה וראי גם יר"ש אסור כמו יר"י איא יבא אינן יבש שאין ערו פירי של"כא מ"חש שמא יתלוש במתכוין, איא דאיבא למ"חש שמא דרך עליתו יתרוט מינסא שיא במתכוין כזה שיוך פונגתא דר"י זר"ש דיר"י אסור זר"ש מותר, ומש"ה הוצרך הנמרא לאוקמי בדליכא מינסא והיינו דיקא איבא דר"י, אכ"י יר"ש "א קשה מירי דכ"או הכי לר"ש לעולם אינו אסור כי אם ברח ובימות התמא שיש עליו פירות, אבל ביבש ליכא איסור יגבי כמו בעשבים ומש"ה "א הכיאה היא דיבש וכו' ודעת הרא"ש היא כמו דעת התוספות דר"ש מודה באינן יבש ומינוכר תלושה הקינסי מיניה משום הכי נור ר"ש כמו במתכוין ענ"י הרי הפרישה בעצמו אומר את זה רק

אליבא דהר"ף לר"ש בתור אוסימא רוצה יחדש רק במתכוין ורק בשעה שיש בו פירות. אבל להרא"ש והתוספות, כל הנמרא עירובין ההא נ"כ איבא דר"ש, א"כ בראיבא קינסי נ"כ אסור משום דמינוכר מילתא, ואנחנו פוסקים בר"ש דדבר שאינו מתכוין מותר דמכ"כ מ"א, וגם כן פוסקים בין אינן "ח ובין אינן יבש אסור, א"כ הנמרא ההיא גם אליבא דר"ש, ומסקנת הנמרא היא דאין סינסי, א"כ מוכרחים לומר דאין חילוק בין אינני סרק יאינני מאכיל איבא לירן דהנמרא נ"כ בר"ש, וא"כ רפי סברא זו אין יתהיר השתמשות באינני סרק ביבשת

טעם שני יתהיר השתמשות בערסל, רפי היתר שי צדי צרדין, דמכיון שהערסל עצמו אינו נוגע בנוגע של האיננות כ"ל איא דהחכמים התחובים בנסכי הערסול משני ראשו תלוים על יתדות ברזל, או ויים הסכועים באיננות יתכרית זאת היא אין הערסול נוגע באיננות כ"ר ומש"ה הוי רק צדי צרדין, ואנן קי"ר ביבשת קנ"ד יהודא דצדי צרדין מותר וכן פוסק באו"ח ס' שר"י

איתא בשבת קנ"ח איתביה יב משרטיא לרבא נעץ יתר באינן ותיה בה לילכלה למעלה מ"י טפחים אין עירובו עירוב, ימטה מ"י טפחים עירובו עירוב טעמא דנעץ יתר באינן, הא יא נעץ אפירו למטה מ"י טפחים אין עירובו עירוב והא האי תנא דקאסר בעדדין וספירי בעדי צרדין, אמר דב פפא הכא בכ"כיה דחוקה עסקינן דבהרי דשקיל ליה לעירוב קמניר יאין וקמישמיט באינן נופיה עכ"ל ומובא במנ"א ס' יט"ו ס"ס מ"ו ואם פי הכליכה צר דבשנוטי הפין מן הכליכה מניר האילן ככל ענין אסור וההסבר הוא פשוט, לפי שאין היתר משום צדי צרדין, ורק היתר הוא דאינו משתמש ביהוד עם האילן, ורק האילן נורם לו להשתמשות, אבל אם יצויר דע"י ההשתמשות בצדי צרדין, משתמש עם האילן, כמו אם פי הכליכה צר, וכזמן שיוקא איזוה דכר מהכליכה מניר האילן, ז"א הוא מוכרה להניד האילן, א"כ זה כבר השתמשות כאינן ואסור אפילו ע"י צדי צרדין א"כ לפי זה צריכים כבר לחפש אינן עכה מאר

צורם און הבכור יתסר (ומשום כ"מ דאמר
 'המנא לא תעביד אי עביד ל"מ) ומשיטא לן
 דאינו אסור אלא מטעם קנס ותרצו דלא נרע
 מאילו נפל בו מום מעצמו דשרי והביאור הוא
 דאין האיסור מבטל המעשה וכיון דאף אם
 נפלה סכין וצדמ האוון או אתעביד ממילא נ"ב
 מיחשיב בע"מ ל"ש יצילו אי עביד ל"מ
 דהעבירה אין מסלק מציאות המעשה רק הפועל
 אב"י לא הפעולה כמו הכא דהרי הבכור ישאר
 בע"מ ומסול לקרבן אף אם לא נתירו לאכילה
 וכוז גם רבא מודה דאי עביד מהני, וא"כ זה
 ל"ש רק במום בהחלט אשר עצם המעשה הוא
 כמציאות מום וגם אילו נעשה מאילו מעשה
 זו היה מום אב"י לו יצויר מום כזה אשר
 המעשה בעצמה אינה מציאות יש מום אלא
 מיסום דעשאה באיסור נחשבת למום, וגם יש
 עדיין ביד העושה לגוסרה באופן הכשר ואז
 גם התחלת המעשה לא יחשיב למום ודאי
 דנימא, לא מהני" ומסליקין הפועל ועשייתו
 באיסור מה הפעולה והיו כאילו לא נעשה באיסור
 ומטיל מום כזה לא יתיר בכבוד לאכילה ובקרבן
 'פדו' ומה התוס' בב"ק על הפושא הו"ל
 בתוך דכתיבם כתבו כזה"ל ודוחק יומר דמדרבנן
 הוא דאין נפדין לפי שעשה מום זה בידים
 בשאר מטיל מום שאין נשחט וניתר על ידי
 אותו מום ע"ש הרי דנקטו התוספות דכל שוחט
 קדשים בחוץ הוי מטיל מום בקדשים ועובר
 גם על איסור זה אלא דראי להם יומר
 דכל האיסור של שח"ה בכבוד או בכל קרבן
 יאחר פדו' יהי' רק מיסום מטיל מום אשר
 איסורו אינו אלא מדרבנן ומטעם קנסא, והוא
 מיסום דכ"ש קושיותם לא הו' אלא עי' דבר נמר
 השחיטה דיהו' מום מטעם מטה וא"כ שפיר
 יהי' כמו כל מטיל מום רלא נרע מאילו נעשה
 מאיינו וי"ש יומר אי עביד ל"מ וכמ"ל בני
 צורם און הבכור וע"ו שפיר תרצו דנמר
 שחיטה הוי מום דלאח"מ יו"ה מום, אב"י על
 תחלת השחיטה מעולם לא הקטו דיתיר משום
 מום, דהרי הוי מטיל מום אלא דעוד נרע
 דבמטיל מום זה ודאי דנאמר אי עביד ל"מ
 וי"ש תירוץ התוס' דלעני' דהרי מעשה תחלת
 השחיטה אינו מום בכפיאות דבשחיטה כשרה

שע"ו השתמשות בערסול והתנדנות כערסול,
 שיא יניד האילן, לפי שאם יניד האילן יהי'
 אסור כמו פי הכלכלה צר, וזה כבר ניתן
 ישיעורום, ונ"כ יהי' תלוי בכבוד המתנדנד, אם
 הוא קשה ובעל בשר יניד האילן, בשביל זה
 נוסים הרבנים לאסור בחשתמשות כערסול התלוי
 באילן בשבת, אם לא שיהי' ת"ה היודע התכדל
 אם האילן מתנדנד על ידו.

גדרי שחיטת קדשים ומום שע"י השחיטה

מאת הרב שרגא פייוויל פארעצקי

במבא ב"ק (דף ע"ו ע"א) נבי נכ והקרויט
 ואח"כ טבה ומכר משלים תשומי כפי ואינו
 משלם תשלומי ד' וה' ר"ש אומר קדשים שחייב
 באחריותם משלם תשלומי ד' וה' מקשה מבדי
 שמעוין ל"י ר"ש דאמר שחיטה שאינה ראוי'
 יא שמה שחיטה קדשים נמי שחיטה שאינה
 ראוי' היא והקשו בתוספות ד"ה שחיטה, וא"ת
 ואמאי חשיב ל"י שחיטה שאינה ראוי' הא
 יכול לפדות בשעת פרבוס דבר העמדה והערכה
 הוא כדאמרינן בפ"ב דחלוין (ד' ל') ואין יך
 מום גדול יותר משחיטה וכו' ויש יומר דמום
 ישוא מתיים חשיב מום לפדות עי' ידו אב"י
 מום דלאחר מיתה לא חשיב מום בדתינא כסוד'
 תמורה (דף י"ב) ע"ש וכבר הקשו האחרונים
 דהרי תחלת השחיטה הוי מום וכדאיתא 'הריא
 כמבא חלוין הנ"ל א"ל אבוי ניהו דאירחי יו'
 מפסח מדמי פסה ועי' רש"י ד"ה מדמי דפירש
 וי"ל דאין הוא לימכר קודם נמר שחיטה ורצאת
 לחלוין שאין יך מום כבוע גדול מזה ע"ש
 ותחלת השחיטה הרי הוי מום מתיים, ומאותה
 הנמרא עצמה שחביאו התוס' איתתם מיסום
 דהשחיטה חשיב למום משום נופא הרי מיטע
 דגם תחלת השחיטה הוי מום וא"כ עדיין רא
 תרצו כלום על מום דתחלת השחיטה ותשאר
 קושיותם דיוכל לפדות שחוטו חוץ משום המום
 דתחלת השחיטה
 ובילדותי אמרתי לתרץ ע"ד התדוד עפ"י
 דברי התוס' תמורה (דף ר') ד"ה רבא דהקשו

תהיו חלק מהשחיטה אלא בשחם באיסור וכמו שח"ח חשיב מום ואילו נעשה מאילו מעשה זה שע"י התחלת השחיטה לא הו' מום דעור ראוי ה' להקדמה, והרי אפי' בשהתחיל לשחוט בחוץ עוד יכול לנומרו בפנים לר"ל דאינה לשחיטה אלא לכסוף ושפיר נאמר דמעשיו אינם מועילים הא דהתחיל לשחוטו בחוץ לעשותו בע"מ ויכול לנומרו בפנים ככל סרבן כשר, וא"כ אף דנוסרו בחוץ אבל כל זמן שעשה רק תחלת השחיטה ומימלא מום קדום ושלא ע"י מיתה — הרי לא היתר מטעם אי עביר ל"מ דעור לא נעשה מום בפצוצאות ויכול לנומרו בפנים, ומעשה שאין לו שהות כבר לנומרו מאילו מטה מאילו' שוב הוי מום דלאח"מ ול"ה מום וכמ"ש"כ התוס', ולר"י רישנה השחיטה מתחלה ועד סוף וא"כ הרי אין יכול לנומרו בפנים דכבר נפלא בתח"ש בחוץ ול"ש לכאורא דברינו, אבל הרי כבר כתבו התוס' שם ד"ה ור"ש גלרירי' הו"מ למיפדך אפילו כבר ר"ש שחיטה שאי"ר שמה שחיטה אמאי חייב אשחוטו חוץ ד' וה' מכו שחיט ב' פורתא אסרה ואידך לאו דמרה קטבה, ועי' בשיטמ"ה שם ע' הסוגיא דהו"מ דמירי' יהתחיל לשחוט בפנים ונמרו בחוץ וכתירוץ הנמרא לעיל (דף ע"ב) ע"ש וא"כ הא שוב שייך דברינו אפי' לרירי' דכיון דהתחיל ישחוט בפנים הרי יכול לנוסרה שם בפנים וכל זה הוא אם נימא

דאי עביר ל"מ, ועי' במלואהרועים ליליים (אות כ' ערך דב"ג) דמכריח דכבי יוחנן ורבי איעזר, דאסינאן א"לביהו דבבית גמול (דף כ"א ע"א) באימנה מן הנשואין לא סתרה דאין עשה דוחה י"ת ועשה, דהם סוברים אי עביר לא מהני דא"ל"ה מ"ש מיבמתו גדה דאמר כ"ו נופא בפסחים (דף ע"ב) בעי פטור ומינה למד תרא"ש ברפ"ק דיבמות דבעי' יבמה גדה כגאה אע"כ משום דבעי' גדה שאני דהזמן גורם יהאיסור ודמי' יטבה בשבה דר"ש אי עביר לא מהני ע"ש ומשטחית לשנא דשחי' נמרות הנ"ל משמע דר"י מודה ל' לר"י בהא, עכ"פ לא מצינו בשום מקום בש"ס דר"ל בר פלוגתיה דר"י יהלוק עליו בה וא"כ התוספות בב"ב דשקלו וטרו

אייבא דר"י ור"י שפיר הולכים עם"י הא דאי עביר לא מהני ואשר כן הוא גם החלכה, אבל בנמרא חולין הנ"ל הא א"ל אביו נחי דאידחי ל' מפסח מדמי פסח מי אידחי ואביו לשמתו בתמורה (דף ד') דאי עביר מהני ומעשה שהתחיל לשחוט אף דהוי מטי' מום בקדשים בשחיטתו זו המוסלו להסרבן דהרי הוי פסח שלא בזמנו ובשחיטתו תתם והיא שחיטת פסח מוסלו ועבר אמירא דדחמנא נם יא נעשה עדיין מים בהחלט והכא דהרי יכול לנומרו שחיטתו לשם שלמים וכקושיית הנמרא שם כיון דשחט כ"ה פורתא אידחי ל' מפסח אידך כי קא שחיט שלמים קא שחיט, מ"מ הרי אביו מ"י בכ"ס אי עביר מהני ומועילים מעשיו יהתירו בפרייה ע"י המום דתחלת שחטתו, וראוי ליסבר משום מום זה ודמיו לפסח.

הנה בתוספות חילין (ר' כ"ט ע"ב) ד"ה כגון בא"ר וא"ת ובסוף פירקין (דף כ"ט מ') נבי

הא רתניא השוחט חטאת בשבה בחוץ לעכו"ם חייב ל' חטאת ומקמי לה בחטאת העוף שהיה חצי קנה פגום והסיף עליו כל שהו דאתו כולהו כהרי הדדי ויהיבי נפט חטאת (פי' חטאת העוף) ויא נפט זבח שכשאר זבח מכו שהט סימן אחד לעכו"ם אסרה ותו לא מחייב משום שחוט חוץ והשאת אכתיו כיון דבבהמה נמי מחייב כסימן אחד משום שחוטו חוץ לשמיעין זבח ובהצי קנה פגום וכו' ע"ש והקשו האחרונים דהא תחיל שחיטה הוי מום ובראימא בנמ' חילין הנ"ל וברכתכו נם התוספות כעצמן עוד יתר מזה ב"ר כ"ה סרה"ה אתא ור"י דאי אפשר להפיר העור וליבדוק הסימנין דאין מום גרול מזה עכ"ל הרי דגם חתיכת העור לחורא הוי מום, וא"כ חייב מתוקמא בבהמה הא כיון דהצי קנה שילת פגום הרי הוי בע"מ ואינו ראוי לפנים ולטור משחוטו חוץ ובשיטמא בחטאת העוף וכדראוי הנמרא שפיר דאין תמות בעור ועי' רש"י שם. ולישב דברי התוס' אלו לא יועיל תירוצי הנ"ל, ובס' אחיעזר למו"ר הנאון מרן ר' חיים עוזר שלימ"א (בס' י"ד חלק יו"ד) כתב ביישוב דברי התוס' דב"ק שהבאתי לעיל כמה שתמהו עהתו"ס דהא מום דתחילת השחיטה הוי מום מחיים ומשום דאי נימא

אידישע אפטיילונג

אין די טעג פון פאר פסח

עס וועט נאך קומען די צייט, ווען אפילו אזא קיבוץ אידען ווי אין אונזער וועלט שמאָרט ניו יאָרק וועט אויך אָדנאַניזירט ווערען אין אַ דיסציפלינירטען צבור און וועט האָבען די סאכט צו סאָנטראָלירען די ריכטיגקייט פון אלעס וואָס ווערט געשאַפֿען פֿאַר דעם געכרויך פון יעדער איינצעלנעם אידען אין שמאָרט, און וואָס האָט אַ שייכות מיט דער אידישער תורה און אידן יען לעבען און דאָן וועט יעדער יחיד קענען אינגאנצען פון זיך אָרָפּאַוואַרפען די אחריות פֿאַר אלעס וואָס ער געברויכט, ווייל דער צבור וועט עס מאַן פֿאַר איהם

דערווייל אָבער ביז אָס די צייט וועט קומען קען קיינער זיך ניט באַפֿרייען פון צו זיין דער משגיח פון זיך אַליין.

דער תּהוּ ובהו, די הפסידות וואָס הערשט אין דעם געביט פון כשרות און באַזונדערס אין פֿאַר סאָסטיינינג ענינים איז אזוי גרויס, אז אָן באַזונדערע זיירות איז אונגעעלאַך אויסצומיר דען מכשולים.

מענטשען וואָס איהר הערט אַ גאַנץ יאָהר וויער נאָמען ניט אין דער לומדישער אָדער רבנישער וועלט, מענטשען וואָס האָבען אין זיך קיין ריח פון תורה און קיין ידיעה אין אידיש-קייט, מענטשען וואָס האָבען קיין אידישען אָדער מענטשאַלעך געוויסען, וועלעך האָבען אָבער אַרויסגעקראַנען „סערטיפיקאַטען“ פון אַ וועג-כער עס איז „געמטשאַרטע“ חברה אָדער כּינן אז זיי וווינען מ'כלומדשט זייערע ראַביים, אָדער אַזעלעך וואָס האָבען זיך געשאַפֿען זיכור קיינד יאָך אָדער קריש שולכיאָך אין די אַרבייטער געגענדן, שעמען זיך ניט צו „אָרוערטייען“ וויער ספעציאַליטעט אין געבען ניטן און קרושין, האָטט זיי האָבען קיין שייכות צו ווי-טען טוב ניטן וקרשין, און דער פֿאַרט ראַביים ניט עס אויך הכשרים אייז פּסח'דיגע קייט וואָס איז באַמת חמץ נטור (וואָס עס ווערט אויפגע-וויזען נאָכדעם אין געריכט) און זיי ניבען עס

דתּהית השחיטה הוּוּ סוּם הרי דהני חיבה רחמנא בשח"ח, דאס איזא דנפּעק איסור קודש שבו בתּהלת השחיטה אי"ח משום שח"ח ובדאי דנמ לר"ס דס"ל ישנה לשחיטה מתחלה וע"ס אם פדה את הקדשים קודם שחיטת הרוב אי"ח משום שח"ח וא"כ לא משכח"ל בבכור תם חיוב דשח"ח וע"כ רגלי רחמנא ובהכי חיובה דלא נפּעק איסור קודש שבו בתּהלת שחיטתו ע"ש ובס"י כ"ח חלק הנ"ל העיר על דברי התוס' דאי איירי בשחט מיעוט סימנים כפנים לא מהני הפדיון משום דתּקדש בקדושת כלי שרת בשחיטת הסכין ובוה תירץ מה שחמרו על דברי התוס' ע"ש. ודבריו סחוכמים כדרכו בקורש אבל אינם מעלים ארונה לדכרו ארו התוס' דתולין דכתבו דאפי' קרבן בהמה ובהכי פנה פגום ג"כ יהי' חייב משום שחומי הוין אשר תמוה פאר דהא הוּוּ בע"מ והרי סוּם זה נעשה שרא בדרך שחיטה ול"ש בהכי חיוב' רחמנא והתוס' איירו לענין עצם החיוב דשח"ח ורא רק לענין פדיון וגם שרא כסכין דכ"ט, ומוכרת מדבריהם ארו דתּהלת השחיטה לא הוּוּ סוּם כלל דאין זה מעשה של סוּם והרי נסתרים מדברי הנמ' דתּולין וגם מדבריהם בעצמן הנ"ל.

(החשד יבוא)

לוח לחדשי אדר א', אדר שני, ת"ש

ערב נחט	וס תפילה בעלות הסדר	אינט. יגרות ע"ה סוג'יה	5 59
תרומה, מעב 9	6:01	5 05	5 59
תעוה, מעב. 16	5:52	5 13	6 06
חטא, מעב 23	5:42	5 21	6 14
ויפקה, מארשט 1	5:32	5 30	6 22
פקודי, מארשט 8	5:21	5 38	6 30
ויקרא, מארשט 15	5:10	5 46	6 38
צו, מארשט 22	4:58	5 53	6 45
שמני, מארשט 29	4:46	6 00	6 52
תודיע, אפריל 5	4:35	6 08	7 02

צו נעשטרויכעריס ווערען אין טרופות און חמץ אום פסח.

עס וויינט נצ"ד נאך פארען אין אמעריקא נענוג רבנים גדולי תורה ויראה אויף וועמען מען קען זיך פארלאזען. און נאך נענוג עהר לאכע געוויסענהאפטע פראדוצירער וועמען מען קען נלויבען, און וועלכע האבען א ריכטיגע השגחה פון די וואָס ווייסען די נרויסע אחריות וואָס זיי נעמען אויף זיך מיט וויער השגחה.

עס איז דערפאר דער חוב פון יערען וואָס נעכרויכט אַרטיסלעך אין וועלכע עס קען זיין א היש'ט טריפות אָדער היש'ט חמץ ער זאָל, איירער ער אָדער זיין פאָמיליע נעמען נוצען דעם אַרטיקעל זיך זעלבסט פּרענען צו איז ער זיכער אז האָט ריכטיגע כשרות אויב ער איז אין צווייפל און דער רב וועמען ער קען פאר א רב טובה קען איהם אויך ניט זאָגען אז עס איז זיכער כשר און פסח'דיג זאָל ער זיך דער- ווייטערן דערפון

דער דוחק אין אמעריקא איז נצ"ד ניט גרויס, און מען דארף מיין יהודים פון בשעת הדחק ניט זוכען מען קען קריגען דורכאויס זיכערע אין כשרות אָדער מען דארף אויסטומען אָן אזא אַרטיקעל פאר וועלכען אמת'ע רבנים קען זען ניט פאַרויכערען די כשרות. מיר ווידער- האַלען נאָכאמאָהל עס איז דער חוב פון יעדן אידען פריעהער פון אלעס זיין דער משגיח פון זיך אליין!

די מעטיגקייט פאַר טהרת המשפחה

דער "קאמפיון" וואָס דער יעד הרבנים פון ניויטער ניו יאָרק זעצט פאַר שוין דרוי יאָהר פאַר דער אויפריכטונג פון דעם פאַרנאָלעסיג טען יסוד פון אונזער תורה—די טהרת המשפחה ווייזט שוין זיינע ערפאַרניגליכע פּרוכט.

עס איז ווידער פּעסטגעשטעלט געוואָרען דער פּאָסט, אַז ווען אַנטשארט יאויש'דיגע קרעכ- צעניש אויף דעם חורבן פון אידישקייט ווערט עפעס ממשות'ליג נעמאָן, ווערט די מעטיגקייט נעקרוינט מיט ערפאַלי אפילו דאָ אין אונזער פּרויער אמעריקא

הכשרים אויף טריפה פעטס, ווי זיי וואָלען געווען פאַרעווע, "וועדזשעטייבעל" פעטס. זייער רע הכשרים טרעפט איהר אויך אין די פענסטער פון די וויין סמאָריס פאַר פסח, וואו דער וויין איז א גאנץ יאָהר ניט כשר, און מיט אַמאָהל ווערט עס כשר פּסח'דיגע וויין, וועלכען זיי דעקאַמענדירען צו נוצען צו די סדרים פסח נאכט .

דורך זיי ווערט נעכשר'ט כראנפען וואָס איז חמץ גמור, צו נוצען אויף פסח, און זאָ ווייטער און זאָ ווייטער.

עס איז איר לכו אם נאמר, א שאַנדע און א מיאוס'ר פּלעק אויף אונז וואָס מיר האָבען אַזעל- כע פאַרפּוטימע נשמות, אָבער וואָס זאָלען מיר טאָהן? מיר מוזען עס אַרויסוואַגען. זיי שעמען זיך ניט מיט דעם, און אמת'ע רבנים ווייטאָמ די האַרץ זעהענדיג ווי אונטער'ן נאָמען רב ווערען אַזעלכע שענהלאַכע טהאמען אפּגעטאָן וואָס קען נעמאָן ווערען דערצו?

צום באַדויערען איז שווער אפילו דורך נע- ריכט אַפּשטעלען זייערע שענהלאַכע מעטיגקייט, ווייל זיי נעזאָגט, באַנוצען די זיך מיט די פאַ פּיריאַך וואָס זיי קריגען פון שווידיגע אָדער אומ- שווידיגע חברות, אויף וועלכען סמך זיי קריגען "לייטענס" פאַר סוגר דרושין און בליגעלע סת- קעסט פאַר די טרוינס, און צוזאמען מיט דעם ווערען זיי שוין סכשורים אויך

און טאָמער איז ווייניג, נעמען זיך צוזאמען אַזעלכע אונפאַראַנטוואָרטליכע פאַרשוונען און קריגען אַרויס א משאָרמער אויף א מין רבני'טע אַרנאליזאָציע און ניבען אפילו סמיכה איינע די אנדערע

די אמעריקאַנער פּרייהייטליכע געזעצען ווער- רען פון די הספּרימענטשען אויסגענוצט פאַר זייערע גענאָאיטישע געזען עס איז שווער דער- פאַר דורך דעם געזען זיי צו פאַרפּאָגען

מיין אַרנאליזירטען צבור, וועלכער זאל זיי רופען צו פאַראַנטוואָרטליכקייט, ווי געזאָגט האָ- בען מיר נאָך אויך גיט

בלייבט איבער נאָר פאַר יערען באַזונדער צו שמעתן אויף דער וואָך אין היטען זיך ניט

וואָרמען אין דער אַרבייט צו בויען מקואות אין דעם געגענד.

אין דער „וועסט סייד“ איז שוין אויך כמעט אלץ נרייט פאר אזא מקוה געבויט צו ווערען, און אזוי אויך אין באָראָ-פארק, וואו עס איז א גרויסטיין געלייגט געוואָרען פאר א בית המבילה.

און אזוי ווערט ביסלעכווייז אויפגעלעבט דער הייליגער טייל פון אונזער תורה ומצות, די טהרת המשפחה.

מיר ווילען זיך אָבער ניט נארען און זאָגען אז מיר זיינען פארטיג מיט'ן ערפאלג. עס איז אימערום נאָר דער אָנפאנג געמאכט געוואָרען און איסט ניו יאָרקער ווי די איסט סיידער, די וועסט סיידער און באָראָ פארקער אידען מוזען געמען א האַנד און העלפען די אייניגע ענער גייע העלרען אין זייער טעמיניקייט. די דאָזיגע יונגע ווי אַלע אינציאטאָרען זיינען זיך מוסר נפש ווי אַרבייטען טאָג און נאכט אָבער זען דער מיטהילף פון די תורה אידען פון דעם געגער ענער וועלען זיי ניט זיין ככת צו דורכפיהרען זייערע אידעאלען.

און וויערער רופען מיר אַלע אידען וועמען תורה איז טיעראן ביי וועמען איז הייליג דער אידישער זיינער פאמיליע לעבען. געמט א טייל אין דער וויכטיגער אַרבייט העלפט מיט גערט און מהאָט. מוטיגט די יונגע טוער, העלפט זיי בויען תורה'לעכען דאָ אין לאַנד!

און נאָך וואָס מיר ווייסען אז עס איז ווייז ניי דאָס בויען פון מקואות אַליין, מעגען זיי זיין אייגענליכע מיט די בעסטע און סאָ-דערנסטע תקנים. מען מוז מיט דעם געדאָנק אַליין פון טהרת המשפחה אַריינבריינגען אין די ברייטסטע שיכטען פון אונזער פאלק עס מוזען געדרינגען ווערען אַזעלכע אַרגאניזאציעס ווי די „שומרות תומת הדת“ פון איסט ניו יאָרק אין אַלע געגענדען פון אונזער שטאָט אַרגאָניזאציעס פון יונגע אמעריקאנער פרויען וועלע כע פארפליכטען זיך ניט נאָר אַליין אָפצוהויטען טהרת המשפחה נאָר אויך פראָפאגאנדירען פאר דעם צווישען פריינד און שכנים אין דעם געגענד. דער נסיון האָט כאַווווען או עס איז ניט

יאָהרען נאָך יאָהרען האָבען אירען געזעהן ווי אָט דער יסור פון אידישיקייט ווערט אונטערנבראכען דאָ אין לאַנד. ריינקייט פון פאָ-מיליע לעבען ווערט פאַרשוועכט, דינים פון נרות און מבילות ווערען פאַרלאָזען און פאַרגעסען, אַלע מקואות ווערען חרב אָדער ווערען אונטערנבראָך צו גענוצט ווערען פאַר דער מאָדערנער פאמיליע, קיין אַנדערע מעהר צוגעפאַסטע ווע-יען ניט געבויט, און אַרטאָדאָקסישע אירען קוועטשען מיט די פלייצעס און קרעכצען, און דערמיט יוצא פאַר וויער געפלאַנטען געוויסען אָבער די מראַגע פון טהרת המשפחה איז מיט דעם ניט פאַרגעסערט געוואָרען. ביז דער גער הרבנים האָט אָנגעשאַנען זיינע שטודישישע רב-פען דורך שריפס און וואָרט, דורך מיטינגען און באַשפרייכונגען, אין אַלעליי געגענדען פון אונזער שטאָט, און עפעס האָט זיך אָנגעהויבן בען באַוועגען.

ס'האָבען זיך געפונען מענטשען פון ענערניע און טהאָט צווישען יאָנג איראָעל פון איסטערן פאַרקוויי (ערמאָנטערט פון אדמו"ר ר' משה גניאָרסאָן טווערסקי און אַנדערע רבנים פון דעם געגענד) און האָבען אויפגעבויט א פראַכט פריע מקוה אין יענעם געגענד, וועלכע רינגט איצט אַלס מוסטער פאַר אַנדערע וואס געהען געבויט ווערען.

עס איז באַשאַפען געוואָרען א פרויען אַרגאָניזאציע אין איסט ניו יאָרק אונטערן נאָמען „שומרי תומת הדת“ וועלכע באַשטעהט פון אייניגע חונדרעט יונגע פרויען אמעריקאנער גע-בוירענע, וועלכע סיהרען אָן די יטאָרסקע פראָפאגאנדע אינ'ס געגענד פאַר דער אָפּהויטונג פון פאמיליע-דיניקייט, און איצט איז אויך באַ-שאַפען געוואָרען א פאַראַליע מעכער אַרגאָניזאציע וועלכע האָט אויף זיך גענומען די אייני-ציאָסיווע צו בויען א מאָדערנע מקוה, מיט די שעהנסטע איינבריינגען אין איסט ניו יאָרק, און זיי האָבען שוין געקויט א פאלץ פאַר דעם אין דער איסט סייד אין ניו יאָרק איז שוין אויך א געוויסע סומע געלד צוזאַמענגעקליבען געוואָרען דורך א חסידישע קערנערשאַפט וועל-כע האָט זיך מיט חסידישער ווריקייט אריינגע-

זיי. ס'האָט אויסגעווען דאָס אַלע יסודות פון אונזער קיום ברענען צוזאמען. אַם ווערט אָפֿר געווישט אַלע שפורען פון קרושה פֿונ'ם אירי-שען פּאַלע. די אירישע געצעלימען ווערען צו-שעטערט אַלעס וואָס מיר האָבען וועלט פֿאַר יאָנגען און פֿאַרניכטעט ווערען יאָזש און פֿאַרצווייפֿלונג האָט געהערשט אין יעדען אירי-שען הויז, און אַ סאך האָבען געפרענט: איז חיליה אונזער לעצטע שעה געקומען?

דער התם מופר איו געווען—פון דער השנחה בריטיסט—דער מאן צו רטמעווען די לאַנע. דער ברענערער קעמפער האָט זיך מיט זיין לאַנע צער נשמה אריינגעוואָרפען אין דער אַרבייט, מיט דער איינציגער אויסגאַנג צו פֿאַרניכטען די פֿאַישע מיהרערס און פֿאַקלאַמירען דעם אמת

זיין אמת! די טרעפֿען און פעסטע איבערציי-ונג, אז מיר זיינען די פרענער פון אַ ירושה וואָס האָט אויסגעדראָמען פֿאַר אונז אַן עקווי-טענציווען, און פֿאַרביכערט אונזער אייביגקייט, און דאָס איז, תורה שבכתב און תורה שבעל פֿה, און אָהן דעם זייגען מיר אין געפֿאַהר פֿאַרניכטען צו ווערען אַם דאָס איז זיין אמת, זיין פֿאַטפֿאַרם, וואָס ערקלערט דעם חתם סיפֿר'ס יעבֿענס-שיטה אויף אַלע געכיימען פון זיין שאַפען און ווידען.

„מיר זעהען ניט קיין גייכען דערצו אין קיין געשיכטע פון רעליגיעזן“ שרייבט דער חתם סופר אין זיין בקשה-בריוו צום אונגאַרישען שטאַטססהאַלטער, און נישט נאָר אין דער גע-שיכטע פון רעליגיעזן, אַסילו אויך נישט פון באַוועגונגען אָדער ביי פֿאַיזישע פֿאַרמייען, אַזאָ תהו ובהו יעבען ווי ביי זיי (כערלינג ישיבה). אַזאָ הפֿקירות כּוֹ אַבֿגעשאַפט ווערען יעדער איר מוז פעסטשמעלען זיין רעכטישנור א רעליגיעזע לאַווענונג מוז קורם כל האָבען אַ געוויסען דאָקומענט אַז דאָרטען זיינען פֿאַראַן איהרע פֿרינציפען. ווי דאַרפען האָבען עיסרים, און אויב איינער אָדער מעהרערע ווייכען אָב פֿון זיי כּודן, איז ער ניט מעהר מיט אונז דאָס אירישע פּאַלעס עיסרים איז דער „שלאַן ערוך“, דאָרט געהען מיר ווען מיר דאַרפען זיי

שווער אַנעלכע פֿרויען-אָנאַזיאָזיעס צו נריני דען מענער און פֿרויען מיט מוסה און אָפֿר פֿרוווייגקייט וואָס קומען צווישען יונגע מענ-שען אַנימירען פֿאַר דעם געראַנג ווערען אומגע-נומען מיט באַניטשערונג אונזער תורה כּלל און די מצוה פון סהרת המשפחה כפרט האָט אין זיך גענוג שמאָה צו וועסען און רופֿען דעם אירישען געוויסען, דאָס אירישע האַרץ צו אַנ-שליסען זיך אין אַזאַ ערפֿערשאַפט

פון איין זייט אַרנאַניזירטע און פֿאַרצווייגטע פֿראַפּאַגאַנדע פֿאַר דער טהרת המשפחה און פון דער אַנדער זייט דאָס בריאַנג פון בתי מכליה וועלכע זאָלען אין זיך האָבען אַ בה המושך, אַ צוציהונגס קראַפט אין די שיכטען פון אונזערע יונגע פּאַמיליעס, און מיר וועלען צווייטשטעלען דעם דאָזיגען יסור פון דער תורה.

אירען מיט עלעדיגע, אירען מיט פייער — צו דער אַרבייט!

צו דעם הונדערטסטען יאָהר-זייט פון התם סופר

(שנת ת"ר — שנת ת"ש)

פון הרב יקותיאל יהודה גרינוואלד קאלומבוס, אַהייט

געלעבט האָט ער אין אַ זעהר שווערע צייט אין זיין צייט האָבען מענדעלסאָנ'ס תלמידים מיט געוואָלט אַרויסנערדיגען די סיהערשאַפט פֿונ'ם אַלטען דור, און ביי אַלע געלעגענהייטען געשיינען אַרויס פון דער געמאָ' אַרויס פון דער אירישער נאַס! און סאַכט אַ סוף צו די אַלע מנהגים וואָס האָבען נישט צו טון מיט די הויפט יסודות פֿונ'ם דת! די נרויסע צייט, וועלכע אונזערע נביאים האָבען נביאות גע-זאָגט, דאָס אַיע פעלקער, אַלע מעגשען וועלען ווערען פֿאַרברידערט אין איין משפחה, איז גע-קומען!

זייערע ווערטער האָבען זיך פֿאַרשפּרייט ווי אַ מנהג פון שטאַרט צו שטאַרט ס'רוב פּיהר דערס און רכנים זיינען געווען סאַכטאָז עענען

ען אויטאָריטעט. און דאָס איז אונזער פּלאַט פּאַרם. מען קען נישט תורה און אמונה צופאַר מען צו דער צייט.

און אזוי האָט דער פּיערדינער מאַן נישט געוואָלט וויסען פון קיין פּשרות, און האָט שאַרף אַוועקגעשטעלט די פּראַנע פון „אמת“ און „שקר“. ער האָט שטאַרק אָנגעברייטען די מעגליכע שוואַכקייט פון בויגען זיך אַפּאַל צו דער זייט און אַפּאַל צום צווייטען. . . אָדער צו די מענשען וואָס האָבען איהם געוואָנט. רבי! מען קען זיך נישט מיט דער גאַנצער וועלט אַרומשלאָגען“, אָדער צו די יינגלעך וואָס זאָגען — און לידער ביי אונז אין אַמעריקא זיינען זיי אין אַ גרויסער צאָהל — „עס זועט נישט העלפּען“. . . מוטוי האָט ער געשליידערט פאַר אַ סאך פּיהרערס אין פּנים אַרויף די באַר שילדינגן אַז זיי זיינען פּויגלינגע, שוואַכיקע, אַז זיי זיינען אָנהע פּרינציפּען און אָהן איבער ציינונג.

און פאַר די גרויסקייט פון דעם ריעז איז אַיעס געפאַלען און דער אמת האָט געזיגט. מיט זיינע וועגען און פּרינציפּען האָט ער אויפֿ געצויגען אַ דור מוועגנטער סאָדאָמען און אַפּיצירען מיט גענעראַלען זיינען אַרויס פון זיין מיינטער שוהל, פאַרשפּרייט זיין פּלאַטפּאָרם און אַוועקגעשטעלט דאָס אידענטיט אַויף אַ באַר שטימען אַנימאָיאַן, אַויף אַ פּעסען יסוד „דאָס אָרטאָדאָקסישע אידענטיט“.

צו האָבען אַן השגה ווי שווער איז ביטער עס זיינען געווען זיינע ערשטע מלחמה יאָהרען, און דאָך זיך פּויגמאַה נישט שאַרלידען, וועל איך איבערגעבען זיינע אייגענע ווערסער וואָס ער האָט אַפּאַה געענטפּערט אַ רב. ווען ער האָט איהם באַזוכט אין זיינע עיטערע יאָהרען, און זעהענדיג דעם גרויסען כּכור און אוינפּילום וואָס ער האָט, הונדערטער פון זיינע תלמידים פאַרנעמטען די שעהנסטע רבנות שטעלעס אין לאַנד, זיין וואָרט ווערט אָנגענומען ווי אַ קעניג ליכער באַפעהל, די שטאַרט פּרעשבורג איז דער גרויסער אוידישער צענטער, תורה און קרושה הערשט אין יערען הויז, פיער הונדערט תלמידים רינגלען איהם אַרום, די ראשי הקהל

צויערען פאַר זיין וואָרט — און דער פּרעמדער רב, זעהענדיג דאָס אַלעס, זאָגט ער צום חתם סופּר, „אודאי, איהר לעבט אייך ווי אַ מלך. איך איז גרינג, וואָס איהר זאָגט פּאַלנט מען!“ אויף דעם האָט איהם דער חתם סופּר געענט פּערט: „ווער האָט מיר געהאַלען? ווער האָט זיך אָנגעשלאָסען צו מיר די אַלע יאָהרען וואָס איך בין געשטאַנען אין דער שווערער מלחמה, אין מיין שטאַרט און אויך אין אַנדערע שטעט אַמענען די וואָס האָבען געוואָלט פּאַריכטען דעם אידענטיט? אַליין בין איך געשטאַנען טעג און נעכט אין דער מלחמה ליניע. ס'איז געווען צויען וואָס ביינאכט האָב איך געכעמטען ס'זאָל שוין זיין טאָג, און בייטאָג האָב איך געכעמטען ס'זאָל שוין זיין נאכט, פון צימערניש און פאַרביטערונג. ס'האָט אויף מיר געדראָהט אייביגע תּפיסה פון די פאַרשידענע מסירות וואָס זיי האָבען מיך און מיין ישיבה געמאַרט. השעה כאב האָבען זיי אין מיין שטאַרט, אפּער נען מיין הויז, געפאַרעטען שמהות. ס'איז געווען אַ צייט וואו זיי האָבען מיט דער הילף פון דער לערנרונג מיר פאַרבאַטען דרשות צו האַל מען, און מענשען האָבען מיר געזאָגט „לאָז אפּ!“ עס וועט איך נאָר נישט העלפּען. אין אַיע שטערט מאַכען זיי אזוי, איהר קענט נישט די וועלט איבערשטאַבען. איך האָב אָבער אַליין מרעיש עולמות געווען און די ישיבה נישט אַפּאַהל אויף איין טאָג אָפּגעשטעלט, און נישט געוואָלט מותר זיין אפּילו אויף אַ קנצו של יוד. ביז ווי לאַנג איך האָב מנצה געווען, און יעצט זאָגט איהר „איך לעב ווי אַ מלך“? (רב העברי, ה"א דף י"ב).

ר' משה סופּר איז געבאָרען אין פּראַנקפורט אַם מיין פּרייטאָן, דעם זיבעטען תּשרי, תּקפ"ג (1763) צו אַרומע אָכער זעהר פּרומע עלטערן זיין מאַמע האָט געשיקט כּעטען דעם רב פון פּראַנקפורט און וואָרען מיט כּבלת שכתּ ביז ווי לאַנג זי וועט דאָס קינד האָבען, כדי מען זאָל נישט איבער דעם קינד מחלל שכתּ זיין, דער רב, ר' אביש חסיד, האָט איהר צוליב

געטאָן

(פּאַרסעצויג)